

יבול – היה אפשר לומר שאפילו אם אילן המאכל מעולה בךמים
לבנין יותר משווי הפירות יש להקדים לקצוץ אילן סרק, תלמוד
לומר – הוסיפה התורה את התיבה ד'ק' בתחילת הפסוק, למעט
שלא בכל אופן יש להקדים את אילן הסרק, וכשרמי אילן המאכל
יקרים לבנין יותר, מותר לקצוץ.
מספרת הגמרא: שמואל, אייתי ליה אריסיה תמרי – הביא לו אריסו
תמרים מדקל הגדל בשדה, אכל מהם שמואל וטעם בהו טעמא
דחמרא – טעם יין, אמר ליה שמואל לאריסו, מאי האי – מהו דבר
זה שבתמרים יש טעם יין, אמר ליה האריס, ביני גופני קנימי –
הדקלים שבהם גדלו תמרים אלו עומדים בין הגפנים, ומקבלים
מהם את טעם היין, אמר שמואל לאריסו, מכיון שהדקלים מקבשים
בחמרא – מכחישים את הגפנים בולי האי, עד שאפשר להרגיש
בתמרים טעם היין, לכן למחר אייתי לי מקוריהו – הבא לי את
מקור הדקלים ועיקרם, כלומר, שיעקור את הדקלים לגמרי מפני
שמפסידים את הגפנים.
מעשה נוסף: רב חסדא הוא תאלי בי גופני – ראה דקלים קטנים
גדלים בין הגפנים, אמר ליה רב חסדא לאריסיה – לאריסו, עקרינהו
– עקור דקלים אלו, משום שהם מפסידים את הגפנים. ואף
שהדקלים נפסדים, מכל מקום גופני – מדמי היין שהוא רוח
מרובה, קני דקלי – יכולים אנו לקנות קרקעות ולגדל בהם דקלים,
אולם מהרווח המועט הבא מדמי הדקלי, לא קני גופני – אינם
מספיקים כדי לקנות בהם קרקעות ולגדל בהן גפנים.

משנה

אף על פי שהוא – המזיק את חברו, נותן לו חמשה דברים האמורים
לעיל, אין נמחל לו מה שציערו עד שיבקש ממנו מחילה, שנאמר
באבימלך כשלח את שרה (בראשית כ ז) ועתה השב אשת האיש
וגו ויתפלל בעדך וגו', כלומר אף לאחר שתשיב את שרה תפייס
את אברהם שימחל לך עד שיתפלל בעדך. ומנין שאם הניקל לא
מחל לו שהוא נקרא אכזרי, שנאמר (שם כ ז) ויתפלל אברהם אל
האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו'. האומר לחבירו כמא את
עיני קטע את דך, שבר את רגלי, חייב החובל לשלם. ואף אם אמר
לו שיעשה כן על מנת לפטור – שיפטר מלשלם, הוא חייב לשלם.
וכן אם אמר לחבירו קרע את כסותי, שבר את כדי, חייב המזיק
לשלם. אך אם אמר לו לעשות כן על מנת לפטור, פטור המזיק
מלשלם. וכל זה כשאמר לחבירו להזיק לו, אבל אם אמר לו עשה
בן לאיש פלוני, אפילו אמר לו על מנת לפטור, חייב המזיק לשלם
בין אם אמר להזיק בגופו של אותו איש, ובין אם אמר לו להזיק
בממונו.

גמרא

ברייתא המחדדת את החיוב לפייס את חברו על מה שציערו: תנו
רבנן, כל אלו האופנים שאמרו במשנה הקודמת (צ). שחייב
המבייש לשלם למתבייש, אינם אלא עבור דמי בושתו, אבל על
צער, אפילו הביא כל אילי נביות – מין איל מובחר שבעולם, אין
נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה, שנאמר (שם כ ז) ועתה השב
אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך ויתיר.
הגמרא מבררת את כוונת הפסוק שהביאה ומקשה: וכי רק משום
דאשת נביא היא פני אהרורי – צריך היה להחזירה, וכי אשת אחר
לא בעי אהרורי – לא צריך להחזיר. מתרצת הגמרא: אמר רבי
שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן, פירוש הפסוק כך והשב אשת
האיש מקל מקום, ואפילו אינה אשת נביא. ודקא אמרת – ואילו
מה שטענת, אבימלך, (שם כ ד-ה) 'הגוי גם צריך תהרה, הלא הוא
אמר לי אחתי היא והיא גם כן היא אמרה אחי הוא', כלומר אינך אשם
במה שאירע, תשובתך היא 'כי נביא הוא' אברהם, וכך ר' לימד
שאכסנאי – אורח שבא לעיר להתאכסן על עסקי אכילה ושתיה
שואלין אותו, היכן יאכל וישתה, או שמא תאמר שעל עסקי אשתו
שואלין אותו, אשתך היא או אחותך היא, בתמיחה. ואילו כשבא

אברהם לעירכם שאלו אותו על אשתו, והסיק שברצונכם להרגו
ולקחתה, לפיכך אמר שהיא אחותו, והיה לך להבין שלא אמר כן
אלא כדי להישימר. מסיימת הגמרא, מכאן – מזה שאבימלך
התחייב מיתה על שלא למד הלכות דרך ארץ ולא ידע שאורח
הבא לעיר אין שואלים אותו על עסקי אשתו, אנו למדים לכל כן
נח שנהרג על שהיה לו ללמוד ולא למה.
הגמרא מבארת בנפוק נוסף האמור בפרשה שם: כי עצר עצר ה'
בעד כל רחם לבית אבימלך' (שם כ יז). אמר רבי אלעזר, שתי
עצירות חללו שבפסוק למה נאמרו. אלא עצירה אחת היתה פאיש
– בזכרים, שנעצרו משכבת זרע, ושתיים – עצירה שניה היתה
פאשה – בנקיבות, שנעצרו משכבת זרע שבגופן שלא יכלו לפלטה,
ומלידה – שלא יכלו ללדת. במתניתא תנא, שתיים – שתי עצירות
היו פאיש, שכבת זרע וקטנים. ושלשה עצירות פאשה, שכבת זרע
וקטנים ולידה. רבינא אמר, שלש עצירות היו פאיש, שכבת זרע
וקטנים ופי הטבעת – נקב הגדולים העשו לפנות את הפסולת מן
הגוף. וארבעה עצירות פאשה, שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת.
ומתיבת כל שבפסוק 'בעד כל רחם לבית אבימלך' אמר רבי רבי
ינאי – דרשו החכמים שבבית מדרשו של רבי ינאי, שאפילו
תרנגולת של בית אבימלך לא העילה את ביצתה.
לימוד לזירות מתפילת אברהם: אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא
הא מילתא דאמור רבנן – מנין למדו חכמים לומר, כל המבקש
רחמים על חבירו וגם הוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה – לפני
חבירו. אמר ליה, דבתיב (איוב מב י) 'וה' שוב את שבות איוב
בהתפלל בעד רעהו' וה' השיב את מעמדו של איוב כפי שהיה לפני
שנשבה בידי השטן, משמע שמיד כשהתפלל על רעיו נושע
בעצמו, בטרם נושעו רעיו. אמר ליה רבא, את אמרת שהלימוד
הוא מהתם, ואנא אמינא שלמדים זאת מהבא שנאמר (בראשית כ
ז) 'ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת
אשתו ואמהותיו וגו' וילדו, ויתבין אחר כך (שם כא א) 'וה' פקד
את שרה באישר אמר וגו', ופירושו באישר אמר אברהם אל אבימלך,
כלומר מיד כשהתפלל אברהם על אבימלך נושע בעצמו וילדה
אשתו, עוד בטרם נרפא אבימלך.
הגמרא מביאה כמה שאלות ששאל רבא את רבה בר מרי: אמר
ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי – מהו המקור
למה שרגילים אנשים לומר, בהדי הוצא קני כרמא – כאשר לוקה
הקוף, לוקה עמו גם הכרוב. היינו, כשמנכש את הקוצים ניטל
עמם לפעמים עמו מעט מהזיק הגדול שם. ומשל הוא, שכשנענש
הרשע נענשים עמו לפעמים גם הסובבים אותו שלא חטאו. אמר
ליה רבה בר מרי, דבתיב (ירמיה ב כט), בתוכחת ירמיהו הנביא
לישראל למה תריבו אלי בלכם פשעתם בי נאם ה', הרי שכלל את
כולם עם הפושעים. אמר ליה רבא, את אמרת שהמקור הוא
מהתם, ואנא אמינא שמקור מהבא, שהוכיח משה את העם לאחר
שיצאו מהם ללקוט מן בשבת (שמות טז כח) 'עד אנה מאנתם
לשמוע מצותי ותורתי, וכלל את כולם יחד עם אותם שלקטו אפילו
שלא עשו כמותם.
אמר ליה רבא לרבה בר מרי, בתיב ביוסף, כשבאו אביו ואחיו
למצרים (בראשית מז ב), 'ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם
לפני פרעה, מאן ניהו – מי הם החמשה. אמר ליה, הכי אמר רבי
יוחנן, אותן שהוכפלו בשמות בברכת משה לישראל, והם וכלון
וגד דן נפתלי ואשר. ונכפלו שמותם, לפי שחלשים היו וחזיקם
משה בברכתו. ולכן הביאם יוסף לפני פרעה, כי אם יראה את
הגבורים יקחם להיות ראשי גייסות. הקשה רבא, יהודה נמי
איכפולי מייסבל – גם הוא נכפל בברכת משה (דברים לג ז), והרי
לא העמיד יוסף אלא חמשה. אמר ליה רבה בר מרי, יהודה
למילתיה הוא דאיכפל – לצורך אחר הוא נכפל, ולא מפני חולשתו.
דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, מאי דבתיב בברכת
משה (שם לג ו-ז) 'והי ראובן ואל ימת ויהי מתי מוסר, וזאת
ליהודה, מדוע נסמכה ברכת ראובן לברכת יהודה, ומדוע אמר

1 משה 'וזאת ליהודה'. לפי שכל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל
2 במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגולגלין – מפורקים בארון, עד שבא
3 משה ובקש רחמים. ואמר לפניו, רבנו של עולם, מי גרם לראובן
4 שיודה כשבלבל את יצועי אביו, הרי זה יהודה, שכששמע ראובן
5 שיהודה הודה על מעשה תמר הודה גם הוא. (מיד) בקש משה
6 (שם) שבזכות זה 'שמע ה' קול יהודה' ולא יתגלגלו עצמותיו, ועל
7 איכריה לשפא – נכנסו אבריו [עצמותיו] למקום משם נפרדו. לכן
8 סמך משה את ברכת יהודה לראובן וגם אמר 'וזאת ליהודה',
9 שכשם שראובן קיים כך תהיה זאת גם ליהודה.
10 הגמרא מבארת את המשך הפסוקים שבברכת משה ליהודה: לא
11 הוּוּ קא מפקי למתיבתא דרקינא – עדיין לא הכניסו את יהודה
12 לישיבה של מעלה לשאת ולתת בדברי תורה, הוסיף משה וביקש
13 (שם) 'ואל עמו תביאנו', והכניסוהו. אך לא הוּוּ ידע מאי קאמרי
14 רבנן – לא הבין יהודה את דברי החכמים, ולא ידע למשקל ומיטרה
15 בהדי רבנן – לשאת ולתת עם החכמים. הוסיף משה ובקש (שם)

16 ידיו רב לו, שיבין וינצח במלחמתה של תורה, והתקבלה תפילתו.
17 אך עדיין לא הוּוּ סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא – לא עלה
18 בידי יהודה לומר שמועה שתפסק הלכה כמותה, וביקש עליו
19 משה (שם) 'ועזר מצריו תהיה', שיעזור לו ה' מצריו החולקים עליו,
20 ואף תפילה זו התקבלה.
21 אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר
22 עניא אזלא עניותא – העניות מחזרת אחרי העני. אמר ליה, דתנן
23 (בכורים פ"ג מ"ח), עשירים מביאין את הפכודים בקלות – בסלים
24 עם ציפוי של זהב ושל כסף, ועניים מביאים בסלי נצרים [ענפים]
25 של ערבה קלופה. את הסלים והפכודים היו העניים נותנים לפהנים,
26 אבל העשירים לא היו נותנים את הסלים המצופים זהב וכסף. הרי
27 שהעניות מחזרת אחרי העני, שאף את סלו היה צריך לתת
28 לכהנים, ואילו העשיר לא נתן אותו. אמר ליה רבא, את אמרת
29 מהתם ואנא אמינא מהכא,

בבא קמא דף צב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קצא

שנאמר במצורע (ויקרא יג מה) 'וְיָמָא קָמָא וְקָמָא', כדי יפרשו
ממנו. הרי שלא די בצערו עוד מתבייש הוא ברבים.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
רַבְּנָן – מהיכן נלמד מה שאמרו חכמים, הִשְׁכַּם בְּבוֹקֵר וְאָבֹול, בְּקִינָן
מִפְּנֵי סִכְנַת הַחֶמֶק, וּבְחֻזְרָה מִפְּנֵי סִכְנַת הַצִּינָה, וְאָמְרִי אִינְשֵׁי –
ואנשים אומרים, שְׂתִין רְהוּטִי רְהוּט – שישים רצים רצו, וְלֹא מָטוּ
לְגַבְרָא דְמַצְפָּרָא בְּרַךְ – ולא השיגו אדם שאכל בבוקר. אמר לו,
דְּבָתִּים בְּגִאוּלָּה הֶעֱתִידָה (ושעיה מט ו), 'לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא
יָכֶם שָׂרָב וְשָׁמֶשׁ, שְׂכִינָן שִׁיאֲכֹלוּ לֹא יִכֶּם הִשְׁרַב וְהִשְׁמַשׁ. אָמַר לִיה
רַבָּא, אֵת אֲמַרְתָּ מִהֶתֶם, וְאָנָּא אֲמִינָא מִהָבָא – אתה לומד מפסוק
זו, ואני לומד מהפסוק דלהלן, שנאמר (שמות כג כה), 'וְעֲבַדְתֶּם
אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם, זֶה הִיא קְרִיַת שְׁמֵעַ וְתַפְלָה שֶׁל שְׁחִירָת, 'וּבְרַךְ [את]
לְחֶמֶךְ וְאֵת מִימֶיךָ, זֶה הִיא פֶת בְּמִלְחָ וְקִתּוּן שֶׁל מִים בְּבוֹקֵר, מִכָּאן
וְאֵלֶּיךָ – משאכל, 'וְהִסְתִּיתִי מִחֶלֶת מִקְרָבְךָ, וְתִנְיָא, 'מִחֶלֶת' הָאִמּוּרָה
בִּסְפוֹק זֶה קָרָה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָה מִחֶלֶת, לִפִּי שְׁמֹנִים וְשִׁלְשָׁה
חֲלָאִין יֵשׁ בָּהּ – כלולים במחלה זו, וְתִיבַת 'מִחֶלֶת' בְּגִימְטְרִיא הִכִּי
הוּא – שְׁמוֹנִים וְשִׁלְשׁ, וְאֵת בּוֹלָן אֲכִילַת פֶת בְּמִלְחָ בְּשְׁחִירָת וְשִׁתִּית
קִתּוּן שֶׁל מִים מִבְּמִלּוֹ.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
רַבְּנָן – מהיכן נלמד מה שאמרו חכמים, חֲבִירָה קְרִיִיךְ חֲבִירָה – אם
חֲבִירָה כִּינָה אוֹתָךְ 'חֲמוּר', אוֹיְבָא לְגַבְרָה מוֹשׁ – הסר אוֹכַף מִחֲמוּר
וְהִנֵּחַ אוֹתוֹ עַל גִּבְרָה, כְּלוּמָר הוֹדָה לוֹ אֵת תְּרִיב אִתּוֹ. אָמַר לִיה,
דְּבָתִּים בְּשִׁבְרָחָה הֵגַר מִשְׁרָה (בְּרַשִׁית טז ח), 'וְאִמְרָה, הִנֵּי שְׂתִינָה
שָׂרִי, אִי מוֹה בָּאֵת וְאֵנָה תִּלְכִּי, וְתִאמְרָה, מִפְּנֵי שָׂרִי בְּכִרְתִּי אֲנֹכִי
בְּרַחֲתִי. שֶׁאִף שִׁבְרָחָה מִלְּהוּיִת שִׁפְחָה, כְּשִׁכְינָה אוֹתָהּ הִמְלֵאךְ
'שִׁפְחַת שָׂרִי, הִשִּׁיבָה 'שְׂרִי גִבְרָתִי'.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, מִילְתָּא גִּנְיָה דְאִית בִּיד
דְּבַר גִּנְיָ שִׁבְרָה, קְרִיַת אֲמָרָה – הקדם ואמור אותו לפני שאחרים
יאמרוהו. אָמַר לִיה, דְּבָתִּים בְּדַבְרֵי אֲלִיעוּר לִלְבָן וּבִתּוּלָא (בראשית
כד לד), 'וְאִמְרָה, עֲבַד אֲבָרְתִּים אֲנֹכִי'.
אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי אִינְשֵׁי – מהיכן
נלמד מה שאנשים אומרים, שְׁפִיל וְאֹיִל בְּרִי אֹוִיָּא – האווז הוֹלֵךְ
כְּשִׁרָאוֹ מוֹשֶׁפֶל, וְעִינֵיה מִטְּיִיפִי – אך עִינֵי צוֹפוֹת לִמְדוּקָה כְּדִי
לִמְצוֹא מוֹזֵן. כְּלוּמָר, אֵף שִׁרָאוֹ לִהְיוֹת עֵינֵי, לֹא יִתְבִּישׁ לִבְקֶשׁ מִה
שִׁצְרִי, בְּתוֹרָה, בְּפִרְסוֹה, או לְתוֹבֵעַ חוֹבּוֹ. אָמַר לִיה, דְּבָתִּים
בְּאִבְגִּיל אִשֶׁת נָבֵל, כְּשִׁהֲתַנְבֵּא שִׁמּוֹת כַּעֲלָה (שְׁמוּאֵל א' כה
לא), 'וְהָיִים בִּי לִיה, לְאִדְנִי וְכִרְתָּ [את] אֲסַתְךָ, רְמוּזָה לְדוֹד שְׂיוֹכֹר אֵת
יוֹפֵיהּ וְיֹשֵׁא אוֹתָהּ אַחֵר כָּךְ.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, שְׂתִין תְּכִלִּי מִפְּיָה
לְכָבָא דְקָל חֲבִירָה שְׁמֵעַ וְלֹא אָכַל – שישים מיני אֲבִלוֹת וּמִכְאוּבִים
בָּאִים עַל אָדָם שְׁשׁוּמָע אֵת חֲבִירוֹ בְּאֲכִילָתוֹ וְאִינוּ אוֹכֵל. כְּלוּמָר,
כְּשִׁרָאוֹהָ שִׁישׁ לְחֲבִירוֹ טוֹבָה שֶׁאֵין לוֹ, קֶשֶׁה לוֹ הַדְּבַר מֵאֹד. אָמַר
לִיה, לּוֹמְדִים זֶאת מִדְּבָרִים בְּדַבְרֵי נֶתַן הִנְבִּיא, כְּשִׁאֲמַר לְדוֹד
שִׁאֲדוּנִיה הִמְלִיךְ אֵת עֲצָמוֹ וְעֵשָׂה מִשְׁתָּה (מְלָכִים א' כו), 'וְלִי אֲנִי
עֲבָדְךָ וְלִצְדִּיק בְּחֵן וְלִפְנֵיהּ בֵּן יְהוֹדִיעַ וְלִשְׁלָמָה עֲבָדְךָ לֹא קָרָא,
שְׁהִיָּה לוֹ קֶשֶׁה שֶׁלֹּא זִימְנוּ אוֹתוֹ לִמְשִׁתָּה. אָמַר לִיה רַבָּא, אֵת אֲמַרְתָּ
מִהֶתֶם, וְאָנָּא אֲמִינָא מִהָבָא – אתה לומד מפסוק זה, ואני לומד
מִהַפְּסוֹק דְּלִהֲלֵן, שֶׁנֶּאֱמַר כְּשִׁנְשָׂא יִצְחָק לְרַבְּקָה (בראשית כד טז),
'וְיִבְאֵה יִצְחָק הָאֵלֶּיָּה שָׂרָה אִמּוֹ, וְיִזְכָּה אֵת רַבְּקָה וְתָתִי לוֹ לֵאמֹה
וְיִאֲרָבָה, וְיִנְחֶם יִצְחָק אֲחֵרֵי אִמּוֹ, וְכִתְּבִים בְּתָרִיָּה – וְכָתוּב אַחֵר כָּךְ
(שם כה א), 'וְיִזְכָּה אֲבָרְתִּים וְיִזְכָּה אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה', שִׁמְחַמֵּת
שִׁהֲתַקְנָא בִּיצְחָק שְׁנֹשָׂא אִשָּׁה, נִשָּׂא אֵת הוּא.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, חֲמָרָא לְמִרְיָה – אֵף
שְׁהִיָּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ, מִיְּבִיתָא לְשִׁקְיָה – טוֹבָה מִחֻזְקִים לִשְׂרַח הַמִּשְׁקָה
מִמֶּנּוּ, כְּלוּמָר, שְׁמוּדִים לִמְגִישׁ הַטּוֹבָה וְלֹא לְבַעֲלֶיהָ. אָמַר לִיה,

לוֹמְדִים זֶאת מִדְּבָרִים כְּשִׁאֲמַר ה' לִמְשָׁה לִמְנוֹת אֵת יְהוֹשֻׁעַ לְהַנְחִיג
אֵת יִשְׂרָאֵל (במדבר כז יח, כ), 'וְסִכְכַּתְךָ אֵת יָדְךָ עָלָיו' וְגו', לְמַעַן
יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ כָּל עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁגִדּוּלָתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הִיא
בִּיצוּיוֹ ה', וְכִתְּבִים כְּשִׁהֲחַל יְהוֹשֻׁעַ לְהַנְחִיג (דברים לט ט), 'וְיִהְיֶה שֶׁן
נָוֶן מִלֵּא רוּחַ חֲכָמָה, כִּי סָפַד מוֹשֶׁה אֵת יָדָיו עָלָיו, וְיִשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', תִּלְּה אֵת חֲכִמָתוֹ וּגְדוּלָתוֹ בְּמִשְׁה.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, כְּלָבָא בְּכַפְנִיה גִּלְלִי
מְכַלֵּעַ – כְּשִׁכְלֵב רֵעֵב, הוּא בּוֹלֵעַ אֲבָנִים. כְּלוּמָר, שֶׁהֲרֵעַב אוֹכֵל
הַכֵּל, וְאֵף אִם אִינוֹ עֵרֵב. אָמַר לוֹ, לוֹמְדִים זֶאת מִדְּבָרִים (משלי כז
ז), 'נֶפֶשׁ שֹׁבְעָה תִּבְּסֹם נֶפֶשׁ, וְנֶפֶשׁ רָעָבָה כָּל מִרְ מְתוּק', כְּלוּמָר,
הִשְׁבַּע אִינוֹ אוֹכֵל אֵף דְּבַר מְתוּק, וְלִרְעֵב אֵף הִמֵּר נִזְשָׁב מְתוּק.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, מִטְּיִל וְאֹיִל דִּיקְלָא
בִּישָׁא גְבִי קִינָא דְשָׂרְבִי – מִטְּיִל וְהוֹלֵךְ הִדְקֵל הֲרַע אֲצֵל אֵילָנוֹת
סָרַק שֶׁאִינֶם עוֹשִׂים פְּרִי. כְּלוּמָר, דִּרְכוֹ שֶׁל דִּקֵּל רַע לְגִדּוֹל בֵּין
אֵילָנוֹת סָרַק, וְדִרְכוֹ שֶׁל אָדָם רַע לְהִימְצֵא בֵּין אֲנָשִׁים רַעִים כְּמוֹתוֹ.
אָמַר לִיה, דְּבָר זֶה כְּתוּב בְּתוֹרָה, וְשִׁנְי – כְּתוּב שְׁנֵית בְּנִיבְאִים,
וְשִׁנְיָלִשׁ – כְּתוּב שְׁלִישִׁית בְּכַתְּוִיבִים, וְתַנָּן בְּכַתְּוִיבִין – וְשִׁנְיָה זֶאת
בְּמִשְׁנָה, וְתַנְיָא – וְשִׁנְיָה אֵף בְּכַתְּוִיבִין. וּמִפְּרָט, כְּתוּב בְּתוֹרָה,
דְּבָתִּים כְּשִׁנְשָׂא עֵשׂוֹ אִשָּׁה נּוֹסֶפֶת (בראשית כח ט), 'וְלָךְ עֵשׂוֹ אֵל
יִשְׁמָעֵאל, וְיִזְכָּה אֵת מִחֶלֶת בֶּת יִשְׁמָעֵאל וְגו' לֹא אִשָּׁה, שְׂכִינָן שְׁהִיָּה
רַע, נִשָּׂא אֵת בֶּת יִשְׁמָעֵאל שְׁהִיָּה רַע. וְשִׁנְי – כְּתוּב שְׁנֵית בְּנִיבְאִים,
דְּבָתִּים בִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי כְּשִׁגִּירָשׁוּהוּ אֲחִיו מִבֵּית אֲבִיהֶם (שׁוֹפְטִים יא
ג), 'וְיִתְלַקְמוּ אֵל יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים וְהָיוּ עִמּוֹ, וְשִׁנְיָלִשׁ – כְּתוּב
שְׁלִישִׁית בְּכַתְּוִיבִים, דְּבָתִּים, 'כָּל עוֹף לְמִינוֹ יִשְׁבּוּן, וְכִנִּי אָדָם לְדוֹמָה
לוֹ, וְהָיוּ, שֶׁהֲרַעִים שׁוֹכְנִים אֲצֵל רַעִים כְּמוֹתָם. וְתַנָּן בְּכַתְּוִיבִין –
שִׁנְיָה בְּמִשְׁנָה (כָּלִים פ"ב מ"ב), שְׁכָל חֲמֻזְבֵּר לְטָמָא – לְמַקְבֵּל
טוֹמָא, מִטָּמָא – מִקְבֵּל טוֹמָא, וְכָל חֲמֻזְבֵּר לְטָמָא – לֵאנוּ מִקְבֵּל
טוֹמָא, מִטָּמָא – אִינוֹ מִקְבֵּל טוֹמָא. וְזֶה מִשְׁלָם עַם שֶׁאִדָּם הִתְחַבֵּר
לֵאחֵר, נִעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ, בֵּין אִם שְׁתוּרָה הוּא וּבֵין אִם טִמָּא. וְתַנְיָא –
שִׁנְיָה בְּכַתְּוִיבִין, רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אוֹמַר, לֹא לְחֶסֶם הֶלֶךְ דְּיִדְרִי אֲצֵל עוֹרֵב,
אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁהוּא מִינֵי, וְטִמָּא כְּמוֹתוֹ. וְזֶה מִשְׁלָם גַּם, שֶׁאִדָּם מִתְחַבֵּר
עִם שְׁכִמּוֹתוֹ.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שהאנשים אומרים, קְרִיַת חֲבִירָה וְלֹא עֲנָה
– אִם קִרְאָת לְחִבְרָה לְהוֹכִיחוֹ עַל מַעֲשֵׂה רַע, וְלֹא עֲנָה לָךְ, רַמִּי
גּוֹדֵר רֵבָה שָׂרִי בִּיה – הִפֵּל עָלָיו כּוֹתֵל גָּדוֹל. כְּלוּמָר, אִם אִינוֹ רּוֹעֵה
שְׁתוֹכִיחוֹ, דַּחּוּהוּ בִּידֵים וְיִפּוֹל בְּרַשְׁעוֹ. אָמַר לִיה, לוֹמְדִים זֶאת
מִדְּבָרֵי ה' לְיִשְׂרָאֵל (יחזקאל כד יג), 'עֲנֵן מִתְּהִרְתִּיךְ וְלֹא מִתְּהִרְתִּי
מִסְּמָאֲתָךְ, לֹא תִתְּהִירִי עוֹד, עַד הִנְיִיחִי אֵת תְּהִמִּי קֶר, שְׂכִינָן שֶׁלֹּא רָצוּ
לְחַזּוֹר תְּבוֹשָׁבָה אֵף שְׁהוֹכִיחִים ה', דַּחּוּהָ אוֹתָם שׁוֹשׁב לֹא תוֹעִיל
הַתְּשׁוּבָה עַד שִׁיעֲנֻשׁוֹ וְיִטְהַרוּ מִעׁוֹנָם.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שהאנשים אומרים, בִּידָא דְשִׁתִּית מִינִיה
– בּוֹר שְׁתִּית מִמִּימֵי, לֹא תִשְׂדִּי בִּיה קֵלָא – אֵל תוֹרוֹק גּוֹשׁ אֲדַמָּה
לְתוֹכּוֹ. כְּלוּמָר, אִם נִהְיִית מְדַבֵּר, אֵל תְּבוּחוֹ. אָמַר לִיה, לוֹמְדִים זֶאת
מִדְּבָרִים (דברים כג ח), 'לֹא תִתְּעַב אֲדָמִי בִּי אֲחִידִי הוּא, וְלֹא תִתְּעַב
מִצְרִי בִּי גֵר הָיִיתָ בְּאֶרֶצוֹ, שֶׁאֵף שׁוֹרֵק אֵת הוֹכְרִים לִיאֹר, אֲסִרָה
הַתּוֹרָה לְתַעֲבֹם מִכָּל וּכְל, כִּיֹּן שְׁהָיוּ אֲכַסְנִיה לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׁעַת
דְּחֻקָּם.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְאָמְרִי
אִינְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, אִי דְלִית דִּירָא, דְּלִינָא
– אִם תְּגַבִּיה עִמִּי מִשָּׂא, אֲגַבִּיהֶנּוּ, וְאִי לֹא תְּגַבִּיה עִמִּי, לֹא דְלִינָא –
לֹא אֲגַבִּיהֶנּוּ. כְּלוּמָר, אִין אָדָם רּוֹעֵה לִישׁוֹל עוֹל הַכְּרוֹךְ בִּסְכַּנַּת
הִיזָק מִמּוֹן וְכִיּוּצָא, אֲלֵא אִם חֲבִירוֹ נִשָּׂא עִמּוֹ בְּעוֹל. אָמַר לִיה,
לוֹמְדִים זֶאת מִדְּבָרִים כְּשִׁאֲמַרָה דְּבוּרָה הַנְּבִיאָה לְבִרְכָן בֵּן אֲבִינָעִם
לְהַלְחֵם עִם סִיסְרָא (שׁוֹפְטִים ד ח), 'וְיִאמְרָה אֵלֶּיה בְּרָךְ, אִם תִּלְכִּי עִמִּי,

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום רביעי עמ' ב

1 וְהִלַּכְתִּי, וְאִם לֹא תִלְכִּי עִמִּי, לֹא אֵלֶיךָ, שֶׁלֹּא נָטַל עַל עַצְמוֹ עוֹל
2 הַמִּלְחָמָה, אֲלֵא אִם תִּישָׂא עִמּוֹ דְּבוּרָה בְּעוֹל.
3 שֶׁאֵלֶּה נּוֹסֶפֶת: אָמַר לִיה רָבָא לְרַבָּה פֶּר מָרִי, מָנָא הָא מִילְתָּא דְּאָמְרִי
4 אִינְשֵׁי – מַהִיכֵן נִלְמַד מֵה שְׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, כִּד הוּיִנֵּן זוּטְרִי, לְגַבְרִי
5 – בְּקִטְנוּתָנוּ הַחֲשִׁיבוֹנוּ כְּגִבְרִים, וְאִילוּ הִשְׁתָּא דְּקִשְׁשִׁישָׁנָא, לְדִרְדֵּיקִי –
6 עֵתָה בּוֹקְנוּתָנוּ מִחֲשִׁיבִים אוֹתָנוּ כְּתִינוּקוֹת. אָמַר לִיה, לוֹמְדִים זֹאת

7 מִהֵנָּא מֵר עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר, דְּמַעֲיָקְרָא – בְּתַחֲלִילָה כְּשִׁיצְאוּ
8 מִמִּצְרַיִם, פְּתִיב (שְׁמוֹת יג כא), 'וְה' הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעָמֹד עָנָן
9 לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ, וְלַיְלָה בְּעָמֹד אִשׁ לְהָאִיר לָהֶם, שֶׁהִיוּ חֲשׁוּבִים
10 וְהַקֵּב"ה בְּעַצְמוֹ הֵלֵךְ עִמָּם, וְלִבְסוּף, לֵאחֲרֵי שֶׁחֲטְאוּ בְּעַגְלָה, פְּתִיב
11 (שְׁמוֹת כג כ).